అప్పుల నరసయ్య

"ఈ ప్రపంచం దేనిచుట్టూ తిరుగుతుందో సెలవిస్తారా స్వామీ" అని వేంకటేశం గనుక ప్రశ్నించివుంటే "ఆ మాత్రం తెలియదట్రా శిష్యా! ప్రపంచం రూపాయచుట్టూ తిరుగుతోంది" అంటూ గిరీశం చెప్పివుండేవాడని నా వూహ.

భూచక్రం సంగతేమిటో గానీ మానవ జాతి మాత్రం రూపాయచుట్టూ ప్రదక్షిణం చేస్తూ బ్రతుకుతోందని చెప్పడంలో అతిశయోక్తి ఏమీ వుండదు.

రూపాయచుట్టూ తాము తిరగకుండా తమ వెంట రూపాయను త్రిప్పుకునేవాళ్ళు లోకంలో చాలా అరుదుగానే వుంటారు.

అప్పుల నరసయ్య అలాంటివాళ్ళల్లో ఒకడేమోనని నా అనుమానం.

అవునో కాదో మీరే చెప్పాలి! అప్పుల నరసయ్య కథ మాత్రం నేను చెప్పగలను.

ఇంచుమించుగా అయిదువందల గడపలున్న రంగంపేటలో అప్పుల నరసయ్యది చాలా పురాతనమైన కుటుంబం. ఒకసారి ఆ యింటివైపు చూస్తే ఒకప్పుడది బాగా బ్రతికిన కుటుంబమని ఎవరికైనా తెలిసిపోతుంది. రంగంపేటలో నేను మకాం పెట్టినప్పటికి ఆ మిద్దె పెచ్చు లూడిపోయి, సున్నానికి ముఖం వాచినట్టున్న గోడలతో నిలువుదోపిడికి గురి అయిన అయినింటి ఆడపడుచులా కనిపిస్తుండేది. మిద్దె ముందర చిల్లరకొట్టు. కొట్టులోనుంచి నాలుగు మెట్లు దిగితే మనం పేటబజార్లో వుంటాం. బజారు చిన్నదే అయినా పది పదిహేను చిల్లరంగళ్ళతో, ఏడెనిమిది జవిళికొట్లతో, పల్లెలనుంచి బేరసారాలకు వచ్చే వాళ్ళతో, వాహనాల రాకపోకలతో అదెప్పుడూ సందడిగా వుంటుంది. ఆ బజారులోని కొట్లల్లో మరి దేనికీ లేని ప్రసిద్ధి ఒకటి అప్పుల నరసయ్య చిల్లరకొట్టు కుండేది. దాన్నందరూ ధర్మసత్రమని చెప్పుకునేవాళ్ళు. ఈ ప్రసిద్ధికి కారణమేమిటో కాలక్రమాన తెలిసివచ్చింది. సాధారణంగా చేతిలో డబ్బులున్న వాళ్ళెవ్వరూ అప్పుల నరసయ్య చిల్లరకొట్టును వెదుక్కుంటూ వెళ్ళేవారు కారు. ఆ కొట్లో పెట్టెలేగాని, పెట్టెల నిండుకూ సరుకులుండవు. ఏ వస్తువుకోసమైతే అక్కడికి వెళ్తారో అదక్కడ వుండడంగానీ, వుండక పోవడంగానీ వెళ్లేవాళ్ళ అదృష్టం పైన ఆధారపడిన విషయం. లేని వస్తువును లేదని చెప్పి వూరుకునేవాడు కాడు అప్పుల నరసయ్య. పప్పుకోసమని వెళ్తే ఉప్పు తీసుకుకెళ్ళమనేవాడు. అప్పటికప్పుడు డబ్బు లిచ్చుకోవలసిన అగత్యం లేదు గనుక, ఏదైతేనేం లెమ్మనుకుని వెళ్ళిన వాళ్ళలాగే రెండు శేర్ల ఉప్పు పడేయమనేవారు. "అదేమిటయ్యా ఉప్పేమైనా చెడిపోయే వస్తువా? ఎప్పటికైనా పనికొచ్చేదేగదూ? ఏకంగా పదిశేర్లు తీసుకెళ్ళిపోగూడదూ?" అనేవాడు అప్పులనరసయ్య. ఏ పిప్పర మింట్లో, బొరుగులో కొనుక్కోదలచిన కుర్రవాళ్ళు విధిగా అప్పుల నరసయ్య కొట్టుకే విజయం చేసేవారు. మిగిలిన కొట్లతో పోల్చి చూచినప్పుడు వాళ్ళకక్కడ తినుబండారాలు యిబ్బడి ముబ్బడిగా దొరికేవి. ఈ తతంగమంతా గమనించినప్పుడు అప్పుల నరసయ్య లాభాలు గడించడంకోసం కొట్టుపెట్టుకున్నట్లు తోచేది గాదు. ప్రొద్దు పోవడం కోసం యిదొక వ్యాపకంగా ఈ పనిచేస్తున్నాడేమో ననిపించేది. నేను బజారుగుండా వెళ్తుంటాను. అప్పుల నరసయ్య కొట్టుపైన కూచుని వుంటాడు.

"ఏమండీ, మేష్టరుగారూ! ఇంతసేపూ పిల్లలతో మొత్తుకున్నారేమో? అప్పుడే యింటికి వెళ్ళి ఏంచేస్తారు? కాసేపు కూచుని వెళ్దురుగానీ రండి" అంటాడు. చిల్లరకొట్లో బరాణీలుంటాయి. వేయించిన శనగపప్పు వుంటుంది. అదీగాకపోతే యింటి లోపల అప్పల నరసయ్య అలవాటుగా తెచ్చి పెట్టుకునే అటుకులుంటాయి. ఏదో ఒక తినుబండారం కాగితంలో పోసి నాచేతి కందిస్తూ అతడు మాటలు మొదలు పెట్టేవాడు. ఉపాహారం ముగించేసరికి "తాయారూ!" అంటూ భార్యను పిలిచి మంచినీళ్ళు తెప్పించేవాడు. బడిలో ఉద్యోగం, ఇంట్లో సంసారం. ఈ రెండింటికీ నడుమ అప్పల నరసయ్య చిల్లర కొట్టు నాకొక విశ్రాంతి మందిరంలా వుండేది.

లోక మేమైపోయినా తమ గల్లాపెట్టె నిండితే చాలుననుకునే వాళ్ళు ఎక్కడా వున్నట్టే రంగంపేటలోనూ వున్నారు. అలాంటివాళ్ళ దృష్టికి అప్పల నరసయ్య ఒక పిచ్చివాడిలా కనిపించివుంటే అందులో ఆశ్చర్యపడవలసిందేమీ లేదు. ఉదయం నిద్రలేచింది మొదలు, రాత్రి పడుకునేలోగా పరోపకారమని చెప్పుకోదగ్గ పనులు కొన్ని చేయలేకపోతే అప్పల నరసయ్యకు మతిపోయినట్టుండేది. అతడు బిచ్చగాళ్ళకు పాతబట్టలిచ్చేవాడు. పేద విద్యార్థులకు వారాలు ఏర్పాట్లు చేసేవాడు. ఊళ్ళో దిక్కులేని వాడెవడైనా చస్తే, శవదహనానికి తాను ముందుండేవాడు. కొంప కాలిపోయిందనో, కరువొచ్చి పడిందనో ఓ కాగితం వ్రాయించుకుని ఎవరైనా రంగంపేటలో ప్రవేశిస్తే అతడి నందరూ అప్పల నరసయ్య దగ్గరికే "డైరెక్ట్" చేసేవారు.

చలికాలపు రోజుల్లో ఒకనాటి సాయంకాలం బడి వదిలి పెట్టి యింటికి వెళ్తుండగా అప్పల నరసయ్య బజార్లో ఎదురయ్యాడు. "ఏమండి మేష్టరుగారూ! బడి వదిలి పెట్టడానికీ రోజూ కాస్త ఆలస్యమైనట్టుందే!" అన్నాడు "అవునండీ! టైం సరిగ్గా తెలియడం లేదు. గడియారం చెడిపోయింది" అన్నాను.

"అయ్యో, అలాగా! నాతో చెప్పారుకారే! నాకు తెలిసివుంటే రిపేరు చేయించేవాణ్ణిగా! సర్లెండి, పైవారం నేను టౌనుకు వెళ్ళవలసిన పనుంది, అప్పుడు చేయించుకొస్తాను." అన్నాడు.

గోడగడియారం చెడిపోయి అప్పటికి నెలరోజులయింది. దాన్ని రిపేరు చేయించాలా, వద్దా? చేయించాలంటే ఎవరు చేయించాలి? అందుకయ్యే ఖర్చు ఏపాటిది? ఈ ప్రశ్నలకు సమాధానం తోచక మేమొక వైపున యింకా సతమతమౌతూ వుండగానే అప్పల నర్సయ్య యిలా ముందుకురావడం నాకు కొంత విస్మయాన్నే కలిగించింది.

కానీ ఈ పనికి పూనుకోవడానికి వెనుక అప్పల నర్సయ్యకున్న నైతిక బాధ్యత ఏమిటో నాకు తరువాత తెలిసింది. బడికి ఆ గోడగడియారం బహూకరించిన వాడుగూడా అతడేనట.

ఒకసారి బడి వార్షికోత్సవంకోసం బజార్లో చందాలు వసూలుచేస్తూ అప్పల నరసయ్య దగ్గరికి వెళ్ళాను.

పుస్తకంలో రెండు రూపాయలు వేసి అతడొక పదిరూపాయలు నోటు తీసుకొచ్చి నా జేబులో పెట్టాడు.

"ఎందుకండీ! ఎందుకిలా చేశారు?" అన్నాను విస్తుపోతూ.

"ఉంచండి మేష్టారూ! వార్షికోత్సవమన్నాక ఖర్చులుంటాయి. కుర్రాళ్లకు నాలుగు ప్రయిజు లెక్కువగా తెచ్చియివ్వొచ్చు. మరేంలేదు. నేను గనుక పది రూపాయలు వేస్తే

బజార్లో సాటి పెద్దమనుషుల్ని యిబ్బందిలో పెట్టినట్టవుతుంది. నాబోటివాడు పావలానో, అర్ధరూపాయో వేస్తే వాళ్ళకు దర్జాగా రెండో, మూడో వేయాలని వుంటుంది. ఇప్పుడే నేను రెండు రూపాయలు వేశాను గనుక వాళ్ళిక చేసేది లేక విధిగా అయిదు రూపాయలైనా యిచ్చుకోవలసి వస్తుంది."

నిజమే! అప్పల నరసయ్య చెప్పినట్టుగా బజార్లోని పెద్ద పెద్ద ఆసాములందరూ అచ్చుగుద్దినట్టుగా అయిదన్న అంకెనే వరించారు. చందావేస్తూ ఒక్కొక్కరూ అప్పల నరసయ్యను గురించి ఒక్కొక్క మాట చెప్పారు: "అప్పల నరసయ్య రెండు రూపాయలు వేశాడా. అయ్యో పాపం! జరుగుబాటుంటే పది రూపాయలైనా వేసేవాడే" అన్నారొకరు. ఇంకొకరు "అప్పల నరసయ్యకేమి. ఎంతయినా వేస్తాడు. అతగాడికి జరుగుబాటు వుండాలని ఎక్కడుంది? అప్పులు దొరుకుతుంటే చాలు" అన్నారు. మరొకరు "అప్పల నరసయ్య! రెండు రూపాయలిస్తానన్నాడా? అతడికేం బాబూ? అప్పులిస్తే అడగడు. అప్పుచేస్తే తీర్చడు. అందరికీ అలా జరుగుతుందా? మీకు తెలియదేమో గానండీ మేష్టరుగారూ! అతడి పేరు అప్పల నరసయ్యకాదు. అప్పుల నరసయ్య" అన్నారు. ఈ వ్యాఖ్యానాల వల్ల నాకొక విషయం అవగతమైంది. మొత్తం మీద డబ్బులున్న వాళ్ళకెవ్వరికీ అప్పల నరసయ్య పట్ల సదభిప్రాయం లేదు.

సదభిప్రాయం మాట దేవుడెరుగు! ఉన్నట్టుండి అతడిపట్ల దారుణమైన దురభిప్రాయం ఏర్పడిపోయే పరిస్థితి ఒకటి పుట్టుకొచ్చింది.

ఒకనాటి ఉదయం భళ్ళున తెల్లవారేసరికి అప్పల నరసయ్య దివాలా తీసేశాడన్న వర్తమానం వూరంతా వ్యాపించింది.

ఇల్లూ వాకిలీ, తోటా, దొడ్డీ, పొలమూ పుట్రా అంతా తెగనమ్మినా అప్పుల వాళ్ళకు రూపాయ కరవైపైసలకన్నా గిట్టుబాటు కాదట! అంటే ఏమిటి. అప్పల నరసయ్య అప్పులిచ్చినవాళ్లని ముంచేశాడని అంతరార్థం.

కొట్టు మూతబడిపోవడంవల్ల ఈ వార్త విన్న తర్వాత పది పదిహేనురోజులవరకూ నేను అప్పల నరసయ్యను కలుసుకోడం తటస్థించలేదు.

కలుసుకునే సాహసంగూడా నాకు లేదు. లేమిలో పుట్టి లేమిలో పెరిగిన వాళ్ళనయితే నేను ఓదార్చగలను. కలిమిలో పుట్టి, కలిమిలో పెరిగి హఠాత్తుగా లేమిలోకి జారిపడ్డవాళ్ళను ఓదార్చడానికి కావలసిన మాటలు నా దగ్గర లేవు.

మధ్యవర్తులందరూ ఒక చోట సమావేశమై అప్పల నరసయ్య ఆస్తి పాస్తులకు విలువ కట్టి, ఏ ప్రోనోటు కెంత గిట్టుబాటయ్యేదీ లెక్కలు చూస్తున్నారని కర్ణాకర్ణిగా వింటూ వచ్చాను.

అప్పల నరసయ్య కొట్టు కెదురుగా వున్న చిల్లరకొట్లో నేను వాడుకగా సామాన్లు కొంటుండేవాణ్ణి. ఆ కొట్టు యజమాని పేరు హనుమంతు. అతడొకసారి నన్ను జబ్బ పట్టుకొని సూటిగా యింటి లోపలికి తీసుకెళ్ళాడు. "చూశారా మేష్టరుగారూ! మీ అప్పల నరసయ్య ఎంత పనిచేశాడో ఎరుగుదురా?" అన్నాడు.

ఏం చేశాడని ప్రశ్నించాను.

"ఏముందీ? డబ్బూ దస్కం అంతా ఎక్కడో దాచేశాడు. దిడీల్మని బోర్డు తిప్పేశాడు. అప్పులవాళ్ళ పని గోవింద! ఏ మాత్రం దొరికినా దొరికినట్టేనని గింజుక చస్తున్నారు..."

నేను తెల్లబోయాను.

అప్పల నరసయ్య యిలాంటి పాడు పని చేసి వుంటాడని నమ్మలేకపోయాను.

కానీ ఈ ఆరోపణ మళ్ళీ మళ్ళీ నా చెవిలో పడసాగింది. దీన్ని నమ్మలేక పోవడం నా అమాయకత్వానికి నిదర్శనంగా భావించి కొందరు నాపట్ల సానుభూతి గూడా ప్రకటించారు.

మనిషికి కీర్తి రావడమైతే క్రమక్రమంగా వస్తుంది గానీ అపకీర్తి మాత్రం ఉప్పెనలా వచ్చి పడుతుంది. పగటిపూట ఒక మంచి దృశ్యాన్ని చూస్తాం. చీకటి పడ్డాక ఆ దృశ్యం అక్కడ కానరాదు. వట్టి చీకటి మాత్రమే కనిపిస్తుంది. అప్పల నరసయ్య ఆపదల్లో వున్నవాళ్ళని ఆదుకున్నవాడేగావచ్చు. అడిగిన వాళ్ళకు లేదనకుండా తన శక్తికొలది చేయి జాపినవాడే గావచ్చు. కానీ అప్పులవాళ్ళని దగా చేశాడన్న అపకీర్తి ఎదుట అతడి మంచితనమంతా మాసిపోయినట్టే తోచింది.

ఒకానొక ఆదివారం రోజున పగటిపూట బాగా నిద్ర పోయానేమో, ఆ రాత్రి నిద్రాదేవత కరుణించవచ్చునన్న ఆశ లేకపోయింది. అలాంటి నిద్రపట్టని రాత్రుల్ని వేగించడానికి నాకు డబ్బా రేకుల సినిమా థియేటరు ఒకటే శరణ్యం. వెళ్దామా వద్దా అన్న విచికిత్సలో వుండిపోయి తీరా కాస్త ఆలస్యంగానే బయల్దేరాను. వెళ్ళింది రెండో ఆటకేనని చెప్పడం అనవసరం. గ్రామీణ ప్రాంతం. తెల్లవారేదాగా వీధి నాటకాలు చూడ్డానికి అలవాటుపడ్డ జనం. సింగిల్ ప్రొజెక్టరు ఆ యీ కారణాలవల్ల నేను అర్ధరాత్రి దరిదాపుల్లో ఎప్పుడో షెడ్డులో ప్రవేశించి వుంటాను. మామూలు ప్రకారం సినిమాలో పాతిక వంతు ముగిసేసరికి రేకుల కప్పుక్రింద గుడ్డిదీపం వెలిగింది. మసక వెల్తురులో ఓ మూలగా కుర్చీపైన కూచుని మూసుకున్న కళ్ళను వ్రేళ్ళతో నలుపుకుంటున్న అప్పల నరసయ్య కనిపించాడు.

దగ్గరికి వెళ్ళి అతడి భుజంపైన చేయి వేశాను.

అప్పల నరసయ్య నావైపు చూశాడు. అతడి కళ్ళు మండుతున్నాయి. చత్వారమింకా పూర్తిగా వదిలిపెట్టలేదేమో, అతడు నన్ను పోల్చుకోడానికి కొద్ది క్షణాలు పట్టింది. "మేష్టరుగారూ! సినిమాకొచ్చారా? నేనూ అందుకే వచ్చాను. కానీ ఏం చూశానో గుర్తులేదు. రండి, ఇన్ని టీ నీళ్ళయినా త్రాగివద్దాం..."

లేచి బయటి కొచ్చేశాం. అప్పల నరసయ్య రెండు మిక్శ్చరు పొట్లాలు కొనుక్కొని చేత బట్టుకున్నాడు. స్టాల్లోవున్న కుర్రాడితో టీలు పంపమన్నాడు.

"సినిమా ఏమీ బాగున్నట్టులేదు. కాసేపిక్కడే కూచుందామా?" అన్నాడు. ఆరుబయట వేసివున్న బెంచీపైన కూర్చున్నాం.

అతడి వేషం వైపు చూస్తూ "మీరు సినిమాకోసం బయల్దేరినట్టులేదు" అన్నాను.

"చొక్కా యింట్లో వుండిపోయిందిలెండి! అరుగుపైన పడుకున్నాను. గాలి కదలడంలేదు. వెళ్ళి మిద్దెపైన పడుకుందామనిపించింది. ఆ మిద్దె నాలుగు రోజుల క్రితం వరకూ నాది – ఇప్పుడు నాది కాదుగా! ఇకమీదట నేను యెక్కడబడితే అక్కడ పడుకోడానికి అలవాటు పడాలి. ఇలా అనిపించగానే అక్కడ పడుకోడానికి బుద్ధికాలేదు. 'సినిమాకు వెళ్ళొద్దునా తాయారూ?' అన్నాను. ఆవిడ చేతికి దొరికినంత చిల్లరతెచ్చి నా గుప్పిట్లో పోసింది. చక్కా యిలా వచ్చేశాను..."

"ఇదంతా యిలా యెందుకు జరిగిందో తెలియడం లేదండీ!" అన్నాను. బాధగా

"చెబుతానుగా! వినండి. ఏనుగు మ్రింగి వుమిసిన వెలగ పండులో డిప్పమాత్రం అలాగే వుంటుందట. గుజ్జు మాత్రం మటుమాయమౌతుందట! సంపద సంగతీ అంతే. ఐనా నా కారణాలు నాకు లేకపోలేదు. పెద్దవాణ్ణి వాడెందాకా చదువుకోవాలన్నాడో అందాకా చదివించానా? ముగ్గురమ్మాయిల్ని మంచి జాగాల్లో యిచ్చి పెళ్ళిళ్ళు చేశానా? బంధు బలగం హెచ్చిందా? చీరలు, సారెలు, పెట్టుపోతలు తప్పని సరైందా. ఇంట్లో ప్రతి పూటకూ పది విస్తళ్ళు వేసి తీయవలసిందే కదా! మీకు తెలియందేముంది? కొందరికి సంపాదించడం చేతనౌతుంది, కొందరికి ఖర్చు పెట్టడం మాత్రమే చేతనౌతుంది. ఐనా మీరేం బాధపడొద్దు. పువ్వులమ్మిన వూళ్ళో కట్టెలమ్ముకోవాలని నాకైనా లేదు. పెద్దవాడు రమ్మని రాశాడు. అందరమూ కట్టగట్టుకొని వెళ్ళిపోతున్నాం. చేతికెదిగిన కుర్రాళ్ళు నలుగురున్నారు. తలా నాలుగు రూకలు సంపాదించకపోరు. ఏలాగో ఓలాగా బ్రతికేస్తాం. బ్రతుకును గురించి నాకేం దిగుల్లేదండీ మేష్టరుగారూ!"

మరొకరూ మరొకరూ అయితే వెన్నెముక విరిగిపోయి నేలకంటుకపోవలసిన పరిస్థితే! అప్పల నరసయ్య గుండె నిబ్బరాన్ని నేను మెచ్చుకోకుండా ఉండలేకపోయాను. కానీ మంచి పద్యంలో గణభంగంవల్ల ఏర్పడిన అపశ్రుతిలా నేపథ్యం నుంచీ ఒక వెకిలి నవ్వు నాకు వినిపించకపోలేదు. చల్లకంటూ బయల్దేరి ముంతెందుకు దాచుకోవాలి? స్పష్టంగానే అడిగేశాను.

"లోకం కోడై కూస్తూ వుంది మరి! మీ చెవిదాకా వచ్చిందో లేదో తెలియదు. మీరు డబ్బంతా ఎక్కడో దాచిపెట్టి వుంటారని అందరూ అనుకుంటున్నారు."

అప్పల నరసయ్య నా చేతిని తన చేతిలోకి తీసుకున్నాడు "మేష్టరుగారూ! లోకమిప్పుడు నమ్మకమన్న ట్రంకు రోడ్డు పైన నడవడం లేదు. మనిషి పైన మనిషికి నమ్మకం లేకపోవడంవల్లనే ప్రమాణాలు, అగ్రిమెంట్లు, ప్రోనోట్లు కావలసి వస్తున్నాయి. ఈ మనుషుల్ని నమ్మించడానికి నేనేం చేయగలనో చెప్పండి! నేను కడుపు చించుకున్నాసరే వీళ్ళది గారడీ విద్యే పొమ్మంటారు. పోనీ, మిమ్మల్ని నే నొక మాటడుగుతాను. మీరైనా నమ్ముతారా నన్ను?"

నమ్ముతానని మాటల్లో చెప్పడం తేలిక! కానీ హృదయం లోపలి సంగతి? నా ఒక్కడికి సంబంధించిన నిజానిజాలను మాత్రం నేను నమ్మగలను. మిగిలిన వాళ్ళపైన నాకు మాత్రం నమ్మకం ఎక్కడుండి ఏడ్చింది? నేనూ లోకంలో ఒక్కణ్ణేగద!

కళ్ళు మూసుకుని యితరుల్ని నమ్మలేక పోవడంవల్ల మానవుడు అభాగ్యుడు. ఎదుటి వారి మనసుల్లోకి చొచ్చుకపోయే ఎక్స్‌రే చూపులు లేకపోవడంవల్ల అసమర్థుడు.

ఇంతకంటే నే నే నిర్ణయానికీ రాలేకపోయాను.

అప్పల నరసయ్య కథ అంతటితో ముగిసివుంటే నేనింతదూరం వ్రాయవలసి వచ్చేదిగాదు.

అప్పల నరసయ్య వెళ్ళిపోయి చాలా కాలమైంది. అతడి నిష్క్రమణవల్ల రంగంపేట సామాజిక జీవనానికి ఏర్పడిన నష్టమేమీలేదు. యథాప్రకారంగా కొట్లు తెరుస్తున్నారు. బేరసారాలు, లావాదేవీలు సాగిపోతున్నాయి. బజారులో సందడి తగ్గలేదు. నామట్టుకు నాకు మాత్రం అన్యాక్రాంతమైపోయిన అప్పల నరసయ్య యింటివైపు చూచినప్పుడల్లా మనస్సు చివుక్కుమంటూ వుండేది. 'మారాజు! పెళ్ళాం బిడ్డల్ని ఎంటబెట్టుకుని అరిచ్చెంద్రుడిలా ఎళ్ళిపోయాడ్రా పాపం!' అనుకునేవాళ్ళు కొందరు నాకంట పడ్డారు.

ఇందుకు విరుద్ధంగా అప్పుల నరసయ్యకిలా కావడమే సరైన శాస్తి అయినట్టుగా భావించి సంబరపడిన వాళ్ళు సైతం లేకపోలేదు.

మానవ స్వభావంలో ఒక వైచిత్రి కనిపిస్తుంది. పది రోజులపాటు ఏకధాటిగా ఎండలు కాస్తే ఇక బ్రతుకంతా ఎండలే ననుకుంటాం. ముసురుబట్టి నాలుగురోజులు జడివాన గురిస్తే ఇక సూర్యుడి ముఖం చూచే యోగం లేదనుకుంటాం. అప్పుల నరసయ్య విషయంలో గూడా యిలాంటి వూహలే కొనసాగాయి. అతడు దివాలా తీసేశాడు. ఊరు విడిచి వెళ్ళిపోయాడు. తదనంతర పరిణామం అతడు పూర్తిగా చితికిపోవడమే! ఈ అభిప్రాయానికి గురిగావడం వల్ల అప్పుల నరసయ్య క్రమక్రమంగా రంగంపేట పౌరుల జ్ఞాపకాల్లో నుంచీ మాసిపోతూ వచ్చాడు.

ఇంతలో వుండి వుండీ అతణ్ణి గురించి ఒకటీ అరా కబుర్లు వినరాసాగాయి.

కన్నడ సీమలో వున్న ఒకానొక బస్తీలో అప్పుల నరసయ్య పెద్దకొడుకు ఉద్యోగం చేస్తుండేవాడు. ఆప్రాంతంలో ఎక్కడో స్థిరపడి అతడు జీవనోపాధి కోసం చిన్న పరిశ్రమ ఏదైనా నెలకొల్పుకో జూస్తున్నట్టు ఓ వార్త నా చెవిదాకా వచ్చింది. మొదట మొదట అతడు ప్రారంభించింది అప్పడాల పరిశ్రమేనట! అదేమంత అచ్చిరాలేదు. అప్పడాల పరిశ్రమగూడా అపహాస్యం పాలైందనే విన్నాను.

నాలుగేళ్ళ క్రిందటి సంగతి. ఒకనాటి సాయంకాలం బజార్లో బంకు ఎదుట నిలబడి ఓ అగ్గిపెట్టె యిమ్మన్నాను. "అప్పుల నరసయ్య అగ్గిపెట్టె యిమ్మంటారా?" అన్నాడు కొట్టుసాహేబు. "అదెప్పట్నించీ?" అన్నాను విస్తుపోతూ. "మనవైపు వచ్చి మూడు మాసాలైంది. మీరింకా చూడలేదా? ఖరీదారుపైసలే. నికరంగా అరవై పుల్లలుంటాయి. మందుపైన మోపగానే పుల్ల మండడం గూడా నికరమే. ఏమిటనుకున్నారో బాబుగారూ! నా కొట్టులోనే రోజుకు రెండు డజన్లు ఎగిరిపోతున్నాయి..."

పుల్ల గీసి చూచాను. నిజం నిప్పులాంటిదంటారు గదా! నిప్పుగూడా నిజం లాగే మండింది.

అప్పుల నరసయ్య నిజాయితీపైన నమ్మకంలేని వాళ్ళు సైతం అతడి అగ్గి పెట్టెలు విరివిగా కొంటూ వుండడం గమనించాను.

ప్రారంభంలో ఒక సేల్స్‌మాన్ నెలకొకసారి పార్సెళ్ళు పట్టుకొస్తుండేవాడు. ఆ తరువాత అతడు వారానికొకసారి రావలసివచ్చింది. మరి కొంతకాలం గడిచేసరికి అగ్గిపెట్టెలతో ఒక వ్యాను రాకపోకలు ప్రారంభించింది.

రంగంపేటలాంటి చిన్న పేట కొంపలోనే నెలకొక రెండువందల రూపాయల సరుకు అమ్ముడుబోతున్నట్టు పరిశీలకులు అంచనా వేశారు. ఈ లెక్కన దేశంపైన ఎన్నివేల రూపాయల బేరం జరగడానికి వీలుంటుందో ఊహించి చూచారు. ఒయబ్బో, గుండె గుభేలుమనే పెద్దమొత్తమే అది! అప్పుల నరసయ్య అగ్గిపుల్ల మాత్రమే గాదు, అతడు గూడా ఓ వెలుగు వెలుగుతూ వుండాలి ఈపాటికి!

తన వునికికి సాక్ష్యంగా, తన విజయానికి వ్యాఖ్యానంగా అగ్గిపెట్టెలు దిగుమతి చేస్తూ వచ్చిన అప్పుల నరసయ్య ఉన్నట్టుండి తానే స్వగ్రామంలో ప్రత్యక్షమయ్యాడు. పదేళ్ళకు మునుపు తలవంపుల నడుమ, తల వంచుకుని వెళ్ళిపోయిన మనిషి. యిప్పుడు తల పైకెత్తుకుని నిటారుగా నడుచుకుంటూ రంగంపేటలో ప్రవేశించాడు.

వచ్చినవాడు యింటింటికీ వెళ్ళి పెద్దలైన వాళ్ళ కుశల విషయాలు విచారించాడు. పేరు పేరుగా పరిచితులను పలకరించాడు. మా బడికి గూడా వచ్చి గోడగడియారం సరిగ్గా పని చేస్తున్నదీ లేనిదీ అడిగి తెలుసుకున్నాడు.

"కొద్ది రోజులపాటు వుంటారా ఇక్కడ?" అన్నాను.

"ఉందామనే వచ్చాను. కానీ యిక్కడి పరిస్థితి చూస్తుంటే వీలైనంత తొందరగా వెళ్ళిపోవాలనిపిస్తోంది. వెళ్ళేలోగా మీతో కొంచెం మాట్లాడాలి. సాయంకాలం వీలుంటుందా మీకు?"

సాయంకాలం అప్పల నరసయ్యే స్కూలు దగ్గరికి వచ్చాడు, చాలాసేపటి వరకూ పరధ్యానంగా వుండిపోయి, చివరకు "ఇదేం బాగుండలేదండీ మేష్టరుగారూ!" అన్నాడు.

ఏది బాగుండడంలేదు? ప్రశ్నార్థకంగా అతడివైపు చూచాను.

"ఎంతో కాలం తర్వాత నేను నా వూరికి తిరిగివచ్చాను. నిజానికి ఈ వూరివల్ల నా కొరిగి పోయిందేమీ లేదు. నేను నాకున్నదంతా యిక్కడే పోగొట్టుకున్నాను. పైబట్ట విదిలించి భుజాన వేసుకుని వట్టి చేతులతో దేశంపైకి వెళ్ళి పోయాను. మేడ, కారు, మందీ, మార్బలం లాంటిహంగులు యిప్పుడైతే నా కుండొచ్చు, కానీ వూరు వదిలి పెట్టిన క్రొత్తలో నే నెన్ని పూటలు పస్తులున్నానో వీళ్ళకు తెలియదు. నే నొకరికి సంజాయిషీ చెప్పుకోవలసింది లేదు. మీకు మాత్రం చెబుతున్నాను. పెద్దల్లుడు అప్పుగా యిచ్చిన రెండువేల పెట్టుబడితోనే నేను కొత్త జీవితం మొదలెట్టింది! బ్రతికి చెడిన వాణ్ణి గదా! ఈ డబ్బు యొక్క అంతేమిటో తేల్చుకోకుండా నిద్రపోగూడదనుకున్నాను. కానీ యిన్నాళ్ళు గడిచాక యిప్పుడు నా చింత ఏమిటంటే, ఈ వూరివాళ్ళు నేనిలా బాగుపడడానికి వెనుక ఏదో పెద్ద కుట్ర వున్నట్టు భావిస్తున్నారు. నోటితో మాట్లాడుతూ నొసలితో వెక్కిరిస్తున్నారు. ప్రతి మాటకూ రెండర్థాలు వచ్చేటట్టుగా మాట్లాడుతూ నన్ను హింసిస్తున్నారు!...."

అప్పల నరసయ్య అమాయకత్వానికి నాకు కాస్త నవ్వు వచ్చిన మాట నిజం. నే నన్నాను - "కాయా మీదే! కత్తీ మీదే! మీ వూరి వాళ్ళను గురించి నేను మీకేం చెప్పగలను? డబ్బంతా ఎక్కడో పదిలం చేసి, అప్పులవాళ్ళకు ఎగనామం పెట్టడం కోసం మీరు కపట నాటకం ఆడివుంటారని వీళ్ళ వూహ. అది వట్టి అపోహే గావచ్చు. మీరు బాగుపడక మునుపు అదివున్నా లేనట్టుండేది. ఇప్పుడు బాగా గట్టి పడిపోయింది..."

"మేష్టరుగారూ! ఒకరి దగ్గర మాట పడవలసిన అవసరం నాకు లేదు..." ఇంచుమించు గద్దించినట్టుగా అన్నాడు అప్పల నరసయ్య.

నేను ఉలిక్కిపడ్డాను. అంతలో తమాయించుకుని "మాట పడడంగానీ, పడకపోవడం గానీ మన చేతిలోనే వుందంటారా!" అన్నాను.

"నా చేతిలో వుందనే నే ననుకుంటున్నాను. ఆ మాట ఋజువు గూడా చేస్తాను. వేచి చూడండి."

స్వప్రయత్నంతో డబ్బు సంపాదించి ఒక స్థాయికి చేరుకున్న వ్యక్తికి ఆ మాత్రం ఆత్మవిశ్వాసం వుండడం సబబే. డబ్బుతో బాటుగా అతడీ మధ్య నిజాయితీని ఋజువు చేసుకునే చిట్కాలు గూడా సంపాదించి వుండొచ్చు. ఐనా తినబోతూ రుచు లడగడ మెందుకు? అప్పల నరసయ్య జీవిత నాటకంలో మొదటి నుంచీ నాది ప్రేక్షకుడి పాత్రే! ఇప్పుడిందులో పతాక సన్నివేశం రాబోతున్నదని అతడు తనంతట తానే హెచ్చరిక చెబుతున్నాడు. తప్పకుండా వేచి చూడవలసిందే!

అప్పుల నరసయ్యా పదిమంది పెద్ద మనుషుల్నీ గ్రామ చావడిలో సమావేశ పరిచాడు. ముసుగులో గుద్దులాటల్లేకుండా సూటిగా తన ప్రతిపాదనను బయట పెట్టాడు.

పదేళ్లనాడు సరిగ్గా యిలాగే కొందరు పెద్దమనుషులు తన అప్పుల వ్యవహారం పరిష్కరించడంకోసం యిక్కడ సమావేశమయ్యారు. అప్పుడు అప్పులవాళ్ళ చేతుల్లో ప్రోనోట్లు వుండేవి. ఎటొచ్చీ వాటిని పూర్తిగా రద్దుచేసే స్థితిలో తానప్పుడు లేడు. పాపం, వాళ్ళు తన మూలంగా నష్టపడ్డారు. ఆ నష్టాన్ని మాఫీ చేసే అవకాశం తనకిప్పుడు వచ్చింది. ప్రోనోటనేది వట్టి కాగితం. మనిషి మాటమీద నిలబడకపోతే అది కుంకం కట్టుకోడానికైనా పనికిరాదు. లోకంచేత మాట పడకుండా వుండడం కోసం తా నిప్పుడీ పనిచేస్తున్నాడు. ఎవరెవరికి ఎంతెంత సొమ్ము ముట్టవలసివుందో ఆ వివరాలన్నీ తనకు జ్ఞాపకమున్నాయి. ఒక్కొక్కరుగా వచ్చి వాళ్ళకు రావలసిన డబ్బు తీసుకోవచ్చు...

కొద్ది క్షణాలపాటు చావడిలో గాలికూడా స్తంభించిపోయినట్టే తోచింది.

ఒకరి ముఖం ఒకరు చూచుకోడాలుగా, గుసగుసలు పోవడాలుగా, తీరాయిమ్మని చేయిజాపితే లేదు పొమ్మని వెకిలినవ్వు నవ్వుతాడేమోనని తటపటాయించడాలుగా చావడిలో సంచలనం ప్రారంభమైంది. అప్పల నరసయ్యా జేబులో నుంచీ నోట్లకట్టలు తీసేసరికి అనుమాన మేఘాలు విచ్చిపోయాయి. లక్ష్మీ సాక్షాత్కారం గదా మరి!

ఆ రోజు రాత్రి అప్పల నరసయ్యా నిశ్చింతగా నిద్రపోయి లేచాడు.

"మేష్టరుగారూ! ఈ రోజు సాయంకాలం నేను వెళ్ళిపోతున్నాను. మధ్యాహ్నం నాకు మీ యింట్లోనే భోజనం" అన్నాడు.

సాయంకాలమైంది. తనకు వీడ్కోలు చెప్పడానికి చాలా మంది రావచ్చునని అప్పల నరసయ్యా ఆశించాడు. అలాంటిదేమీ జరగలేదు. పైగా ఎదురైన ప్రతి వ్యక్తీ నీ సంగతి మాకు బాగా తెలిసిపోయింది లేవోయ్ అన్నట్టుగా ప్రవర్తించడం అప్పల నరసయ్యాకు కాస్త ఆశ్చర్యాన్నే కలిగించివుండాలి. సాగనంపడానికి నేనొక్కణ్ణి మాత్రమే మిగిలాను.

బండి రావడాని కింకొక యిరవై నిమిషాల వ్యవధి వుందనగా ప్లాట్‌ఫారం పైన అప్పల నరసయ్యా నోరు తెరిచాడు.

"మేష్టరుగారూ! ఊరివాళ్ళందరూ ఏమనుకుంటున్నారు?"

"నేను గూడా ఆ ప్రశ్నకోసమే వేచివున్నాను" అన్నాను.

"అలాగా?" అన్నాడు విస్మయంతో.

"అవును. ఎప్పుడు చెప్పవలసిన మాట అప్పుడు చెప్పకపోతే మళ్ళీ అదొక కొరతగా వుండిపోతుంది. నిజం నిష్ఠూరంగానే వుండొచ్చు. కానీ దాన్ని గుర్తించడానికి నిరాకరించడం వల్ల మనకే నష్టం. ఊరివాళ్ళందరూ మీకు మతి కాస్త చెడివుంటుందని అభిప్రాయపడుతున్నారు..."

"నాకా! మతి పోయిందనుకుంటున్నారా?" ఖిన్నుడైపోతూ అడిగాడు అప్పల నరసయ్యా.

"అంతపనీ జరగకపోతే మీరు డబ్బులు తీసుకొచ్చి యిలా వెదజల్లి వుండరని వీళ్ళ అనుమానం. అప్పటికీ అదే నయం. నిన్న మీ దగ్గర పైకం పుచ్చుకున్న ఆసాములున్నారే వాళ్ళు బంగారంలాంటి మాట ఒకటి సెలవిస్తున్నారు. ఇందులో అప్పల నరసయ్యా గొప్ప ఏముంది లెద్దురూ! మా డబ్బుగట్టిది గనుక మమ్మల్ని వెదుక్కుంటూ వచ్చింది అంటూ తెగేసి చెబుతున్నారు."

రెప్ప కదలని కళ్ళతో అప్పల నరసయ్య నావైపు చూస్తూ నిల్చున్నాడు.

"ఇంతటితో ముగిస్తే నేను మీకు పూర్తి నిజం చెప్పినట్టు కాదు. చెప్పడానికైనా, వినడానికైనా యిదేమంత యింపితమైన విషయం గాకపోవచ్చు. ఐనా మన బాధను మనం గరళంలా దిగమ్రింగుకోక తప్పదు. సౌజన్యం గాజువస్తువు లాంటిది. పదిలంగా దాచుకునేవాళ్ళ చేతిలో పడితే మాత్రమే అది కలకాలం నిలుస్తుంది. లేకుంటే పగిలిపోతుంది. మీరు మీ సౌజన్యాన్ని దుర్వినియోగం చేశారు. నిన్నటి మీ చర్యపైన బయల్దేరిన వ్యాఖ్యానాల్లో రెంటిని మాత్రం మీతో చెప్పాను మూడోది, ముఖ్యమైనది యింకొకటుంది..."

"పరవాలేదు. చెప్పండి!"

"ఏం లేదు. ఎలాంటివాళ్ళకయినా వయసుడిగిపోయిన రోజుల్లో పాపభీతి పుట్టుకొస్తుందట! అంటే ఏమిటి? ఇంత జరిగిన వీళ్ళకు మీ నిజాయితీపట్ల నమ్మకం కలగలేదన్నది అంతరార్థం. అనగా ఏమిటి. మళ్ళీ కథ మొదటికే వచ్చిందన్న మాట!"

పొగలు గ్రక్కుతూ బండి వచ్చి స్టేషనులో ఆగింది.

♦ యువ దీపావళి సంచిక - 1972 ♦